

РАЙМОН БАР

Раймон Бар е един от най-известните политически дейци на Западна Европа. Депутат в Националното събрание, известен специалист по икономика, бивш министър и министър-председател на Франция, сега той неизменно влиза в десетицата на най-популярните политици на своята страна. Неговият път в политиката е необичаен и нетипичен. Той е роден на 12 април 1924 г. в град с типични френско име — Сен Дени. Селища с подобно име има няколко на територията на Франция, но това, в което се ражда Раймон Бар, се намира на шест хиляди километра от метрополията. Сен Дени е столица на остров Рейюнион в Индийския океан и става френско владение още през 1769 г.

Бар израства в състоятелно френско семейство. Неговият дядо по майчина линия е най-известният хирург на острова, а баща му е търговец. Но когато Раймон навършва четири години, баща му банкрутира и е принуден завинаги да напусне острова. Така трите съвсем малки деца (Бар има още две сестри) фактически остават без баща и са възпитавани от майка си и баба си. Спокойно и отмерено преминава детството и юношеството на бъдещия френски министър-председател в големия и уютен колониален дом с фонтани и градина, засадена с екзотични азалии, хортензии и бегонии.

Най-важното събитие за жителите на острова е пристигането на парахода от метрополията. Те научават столичните новини със закъснение от около шест седмици, за които параходът обикновено изминава разстоянието от Марсилия до Сен Дени, а отговорите на писмата обикновено пристигат след три месеца. Но и на тези срокове те са доволни, а когато на шивачите докарват нови десени платове и последните модни журнали, жените на острова били наистина щастливи.

В училище Раймон Бар е прилежен и много способен ученик. Той е първи в класа по почти всички предмети. През 1933 г. майката решава да покаже на децата Франция и те прекарват няколко месеца в Париж, а след завръщането им дните се изпълват отново с познатите делнични задължения. Бар завършва средно образование и полага зрелостни изпити във време, когато по целия свят вече се водят сраженията на Втората световна война. На всички французи се налага да направят избор — да застанат на страната на колаборационисткото правителство на маршал Петен или да се наредят под знамената на оглавяваната от генерал дьо Гол "Свободна Франция", бореца се

против хитлеристка Германия. Младият Бар предпочита да остане настрана и търпеливо дочаква повиквателната. Той е мобилизиран през март 1944 г., преминава през военна подготовка, но не взема участие във военните действия.

На 22 години Раймон Бар приключва със заниманията си на острова и завинаги се заселва в Европа. Той постъпва в Сорбоната и избира Юридическия и Икономическия факултет. Както и в училище, той учи усърдно и много малко се интересува от политика. Завършва Университета с отлични резултати и с право да преподава във висши учебни заведения, но му предлагат място не в Париж или в провинцията, а в Тунис, който тогава има статут на френски протекторат. Това назначение не смущава Бар и той започва работа като преподавател в Института за висши изследвания на столицата Тунис.

В Тунис Раймон Бар работи много интензивно. Той не само преподава, но и написва учебник по политическа икономия, който е отпечатан през 1956 г. във Франция. Изданието има голям успех, претърпява няколко издания и благодарение на този учебник Бар получава признание като компетентен и сериозен учен-икономист.

Престоят в Тунис донася на Бар и истинско лично щастие. Там той среща унгарката Ева Хегедус, която през 30-те години учи в Сорбоната, а след войната не се връща в родината си. Тя се омъжва за французин, с който много бързо се развежда. Ева среща Раймон Бар случайно на концерт. Почкно тя признава, че тогава Бар ѝ изглеждал много симпатичен, интелигентен и даже блестящ, но ужасно скромнен и срамежлив. А той се влюбва от пръв поглед и в края на 1954 г. те се оженват. Раждат се двама синове — Оливие и Никола, след което семейството се премества в Каен, в северозападна Франция, където на Бар предлагат катедрата по икономика.

Първият допир на Раймон Бар с политиката става през 1959 г. Генерал дьо Гол тошу-що се е върнал на власт и е създал Петата република. Той е избран за нейн пръв президент и през януари 1959 г. е формирано новото правителство, оглавявано от Мишел Дебре. Един от най-важните постове в кабинета получава Жан-Марсел Жане — министър на промишлеността и търговията. Години преди това той е изпитвал Бар в Университета на държавните изпити и заради задълбочената му подготовка добре го запомня. Жан-Марсел Жане предлага на своя по-млад колега длъжността директор на личния му кабинет, която Бар приема с уговорката, че ще се запази мястото му в Каен.

Раймон Бар и Жан-Марсел Жане работят съвместно до 1962 г., когато последният подава оставка. Но през тези години Бар се потапя в политическите сфери, установява контакти с много политици и технократи, без обаче

да се присъедини към която и да е политическа партия или групировка. Малко по-късно, по време на президентските избори през 1965 г., Бар предпочита не генерал дьо Гол или социалиста Франсоа Митеран, а центриста Жан Льокануе.

От 1962 г. Раймон Бар се връща към преподавателската работа, но вече в Сорбоната. Неговата компетентност и обективност му осигуряват достъп до различни държавни комисии, в които е канен за консултации и за сътрудничество. Така през 1964 г. той е член на Икономическата комисия, натоварена с подготовката на Петия план за национално развитие. Три години по-късно Бар получава много важна длъжност, предложена му лично от дьо Гол. Той го изпраща в Брюксел като заместник-председател на Икономическата комисия на Европейския съюз, отговаряща за френското участие в Общия пазар. Бар остава на тази длъжност пет години, през които целенасочено поддържа голистката политика. През ноември 1968 г. той успява да убеди дьо Гол да се откаже от девалвация на френския франк, а в Европейския съюз като представител на Франция често се обявява против валутната политика на САЩ в Европа. След решението на американския президент Ричард Никсън през 1971 г. за официален отказ на обратимостта на долара в злато, Бар предлага на западноевропейските банки да нанесат ответен удар. Както и дьо Гол, Бар също е решителен противник на влизането на Англия в Общия пазар.

Като един от ръководителите на Икономическата комисия Бар пътува постоянно, а основната част от времето му преминава в Брюксел, където се намира седалището на комисията. Но той редовно пътува до Страсбург, където заседава Европейският парламент, а всеки петък се връща в парижкото предградие Ньой, където живее семейството му. Раймон Бар е внимателен и деликатен баща, който се интересува от учебните занимания и предпочитанията на своите синове. Почивното си време той прекарва и до сега така, че наред с отдиха да получи и дълбоко духовно удовлетворение. Бар умее да цени красотата в живота и в изкуството, той се увлича от литература, от живопис, от поезия и музика.

Бъдещият пръв министър на Франция познава и обича класическата литература. Където и да е, той винаги носи със себе си томове на Стендал, на Сен Симон и Шатобриан. Бар цени поезията и умее артистично да декламира цели пасажии от поеми на Виктор Юго, Шарл Бодлер, Пол Валери, Шарл Пеге, Луи Арагон. Той цени и живописата, предпочита художниците от епохата на френското Възраждане, но познава и съвременните майстори на четката.

Истинска страст за Бар е музиката. Той предпочита класиката — Бах, Бетховен, Брамс, Малер, Дебюси и обожава Моцарт. Дори когато е минис-

тър-председател, той се старае да не пропусне нито един фестивал в Залцбург, провеждан ежегодно в родината на великия австрийски композитор. Бар редовно посещава и оперни концерти и събира търпеливо собствена фонотека. Киното е другото негово истинско увлечение. Любимите му актьори са Хари Купър и Хъмфри Богарт, блестяли на екрана още преди войната. Негова любима аткриса е Ева Гарднер, покорила зрителите през 50-те години.

С приемника на генерал дьо Гол — Жорж Помпиду — Раймон Бар не създава приятелски отношения и през 1973 г. е отзован от комисията в Брюксел. Но още през следващата година новият президент Валери Жискар д'Естен отново търси неговите компетентни съвети. Жискар д'Естен оглавява президентската институция във Франция в момент на задълбочаваща се икономическа криза и се нуждае от консултациите на компетентни и сериозни икономисти. През зимата на 1975 г. той назначава Бар за свой поверителен комисар за подготовката на съвещание на държавните глави на големите европейски държави за обсъждане на актуалните проблеми, породени от кризата, и за съвместно търсене на изход от стопанските проблеми.

Бар остава безпартиен през всичките тези години и не проявява интерес да се включи в която и да е политическа партия. Но независимо от това Жискар д'Естен решава да го въведе в истинския свят на голямата политика и през януари 1976 г. му предлага да стане министър на външната търговия в правителството на Жак Ширак. Бар приема и на 52 години той всъщност започва политическата си кариера. Новият министър усърдно навлиза в своята длъжност и много бързо неговите колеги в кабинета и подчинените му се убеждават в способностите му. Политическата обстановка във Франция обаче е много деликатна, тъй като между президента на републиката и първия министър възникват множество конфликти. Бар не се намесва в техните спорове и добросъвестно изпълнява задълженията си в кабинета.

В края на юли 1976 г. Бар си взема отпуск и със семейството си заминава за Венеция. Той много обича Италия и харесва звънливия италиански език, пейзажите, църквите, музеите, но и вкусната италианска кухня. С удоволствие посещава малките ресторанти, за да опита различни специалитети. Но най-много от всичко в тази страна го привлича живописата. Специално от Париж буквално за един ден той е посещавал градчето като Арцецо, за да види църквата Сан Франческо и да разгледа фреските от епохата на ранното Възраждане. Венеция също го привлича и по време на отпуска си, както и преди, той с часове обикаля из малките улички на живописния град, любува се на величествените фасади на крайбрежните домове, и естествено, на платната на забележителните италиански живописци Карпачо, Тициан и Тинторето.

Раймон Бар се завръща в Париж без особен ентузиазъм, но във Франция вече го очаква изненада. Президентът обявява своето решение да го назначи за пръв министър и по такъв начин Бар става втората по значимост фигура в Републиката. В мотивировката си за този избор Жискар д'Естен посочва, че той "е най-добрият френски икономист или един от най-добрите" и че тъкмо такъв "държавен деец е в състояние да реши най-важния за Франция проблем — борбата с инфлацията". Така за пръв път в историята на страната министър-председателят е французин, роден в Реюнион. По това време, на отдалечения на хиляди километри остров в Индийския океан продължават своя спокоен живот двете сестри на новия премиер, майка му и дори баба му, която отдаван е преминала 90-годишна възраст. Когато ѝ съобщават, че в Париж нейният внук е станал нещо като "главен вожд на племето", тя го съветва да не се възгордява и да не си мисли, че е вездесъщ като бог. Наистина нейните думи съдържат практичния опит на местните условия. "Предайте му — казва тя — да не се качва до самия връх на кокосовата палма, особено когато се очаква минаването на торнадо".

Раймон Бар оглавява Министерския съвет на Франция в много сложно време, когато първият министър е принуден ден и нощ да търси изход от тежката икономическа криза, да обузда инфлацията и безработицата. Още през септември новият пръв министър издига план за "подкрепа" на икономиката, поставяйки си като главна цел борбата с инфлацията. Цените на промишлените стоки са замразени до края на 1976 г., наложени са ограничения в нарастването на работните заплати и още цяла поредица от мерки. Бар провежда политика, която получава названието "твърди икономии" или "затягане на коланите".

Правителствените мерки постоянно и яростно са критикувани от социалисти и комунисти, които на парламентарните избори в края на 1978 г. обявяват обща програма на левите сили. При тези условия на Бар му е още трудно да ръководи, тъй като му се налага да се противопоставя не само на "икономически", но и на "политически" противник. Той подготвя програма на правителството, която представя като противовес на програмата на левите партии. Раймон Бар признава, че икономическите принципи, издигнати от левицата, събуждат надежда у значителна част от французите, но в същото време убеждава избирателите, че те са в състояние да доведат до "дезорганизация на производството в резултат на мащабните национализации, до установяване контрол над всякакъв вид икономическа дейност, до усиление на инфлацията... и до падане курса на франка".

В политиката си на икономии Бар е изключително предпазлив, така че от развитите европейски държави единствено във Франция нивото на живота след първия нефтен шок не само че не спада, но дори се увеличава до 1979 г.

През всичките тези месеци той не допуска икономически спад и по неговите думи политиката е изкуството на възможното, т. е. “намирането на този предел, до който би могло да се достигне”. Но изглежда, че французите не желаят да разберат сложността на стопанската обстановка в страната, обусловена от кризата, обявявайки за виновник за икономическата нестабилност премиера и кабинета. Без съмнение, Бар остава един от най-добрите министър-председатели на Петата република. Но тогава той просто поставя рекорд по непопулярност и при едно допитване само 32 % от французите одобряват неговата политика.

И като пръв министър Раймон Бар не забравя своите любими увлечения — живописата и музиката. Заниманията с тях са за него часове за разтоварване и потъване в един приказен свят на красота и хармония. Той намира време да отиде в Ница и да разгледа картините на Марк Шагал, с когото продължително разговаря. Бар се възхищава от платната на големия швейцарски импресионист Паул Кле и неговата ретроспективна изложба, оглеждайки внимателно всяко от изложените 200 табла. Първият министър не престава да ходи на опера и на концерти, слуша не само класика, но и популярния френски композитор Жан-Мишел Жар. Бар признава, че през почивните дни, останал сам в кабинета си в двореца Матиньон, той проучва различните документи, слушайки любими арии, симфонии и концерти.

През пролетта на 1981 г. се провеждат поредните президентски избори, на които Жискара д'Естен претърпява поражение. За президент на Републиката е избран социалистът Франсоа Митеран и за пръв път в историята на Петата република десните преминават в опозиция. Мнозина предсказват, че след тази промяна както стремително започва, така бързо и ще завърши политическата кариера на Раймон Бар, но грешат в прогнозите. Бившият пръв министър не се отказва от участие в политическия живот на Франция, още повече, че от 1978 г. е депутат в Националното събрание, избран в един от районите на Лион. Въпреки силния натиск на левите той е преизбран след балотаж и то като безпартиен.

Както и неговият предшественик, новият пръв министър Пиер Мороа не успява да се справи с икономическата криза. И той е принуден да наложи политика на решителни икономии, което реабилитира Раймон Бар пред френското обществено мнение. Макар и бавно, неговият престиж започва да расте и при сондажите той има почти същите резултати, както и десните политически лидери Валери Жискара д'Естен и Жак Ширак. Малко по малко Бар формира собствен електорат, посещавайки департаментите за участие в различни конференции. Неговата доктрина е обявена за либерално-центристка и получава подкрепата на професори, лекари, юристи, предприемачи и търговци. Своите политически и социално-икономически идеи Бар представя в

книгите, които публикува в началото на 80-те години — „Политика за бъдещето“, „Размисли от вчерашния ден“ и „План за Европа“. От 1982 г. бившият пръв министър започва издаването на собствен вестник „Факти и аргументи“.

През 1986 г. във Франция се създава съвсем нова политическа обстановка, тъй като при президент от левицата е избрано Национално събрание с мнозинство за десните партии. Франсоа Митеран възлага на голиста Жак Ширак, представител на парламентарното мнозинство, да състави новия кабинет. Така практически започва периодът на „съвместното съществуване“. Раймон Бар веднага осъжда тази практика, още повече, че на президентските избори през 1988 г. основни кандидати са президентът и първият министър. Бар също поставя своята кандидатура и се включва в предизборната кампания. В цяла Франция са създадени „баристки“ асоциации, ръководени от координационен комитет, който практически изпълнява ролята на партия при „безпартийния“ кандидат.

Предизборната кампания става особено напрегната през пролетта на 1988 г., когато е необходимо да се представят в най-добра светлина на французите не само идеите на кандидатите, но и самите те. Започват дълги пътувания, ръкостискания, позиране пред фото- и кинокамери, безброй интервюта. Както и другите кандидати, Бар е принуден да разкаже всичко за себе си и да допусне журналисти в своя работен кабинет, намиращ се на улица Емил-Акола в центъра на столицата. Първоначално Бар им показва своята библиотека, в която има много книги по икономика, речници и енциклопедии, трудове на Кейнс и Адам Смит, мемоари. Още от студентските си години Бар събира различни стари и редки издания, обхожда с удоволствие букинистите и разлиства потъмнели от времето томове.

След това на гостите е показана богатата фонотека. Кабинетът на Бар е обзаведен с прекрасна стереоуредба и е пълен с много плочи и касети. След това на журналистите са показани голям брой медали от различни епохи, събрани под стъклени витрини. Стопанинът обявил, че му харесват редките вещи, независимо от възрастта им. В потвърждение на тези думи той показва една малка, но уникална колекция от скъпоценни и полускъпоценни камъни. А на бюрото му стои мастилницата, принадлежала някога на известния френски писател Марсел Пруст.

Най-сетне Бар признава, че в почивните дни той лично прави малък „поход“ из парижките хранителни магазини и купува по свое предпочитание месо, плодове, вино, кестени. Понякога Бар обича да готви сам, но за това занимание най-често не му стига времето. Журналистите интервюират и малкия син на Бар — Никола, според когото кандидатът за президент е нежен, внимателен и много либерален баща, който се чувства прекрасно в

семеен кръг и обича да се весели с близките си. Никола признава, че неговият баща не може да бъде “обявен” за спортист, макар че често ходи пеш и отлично плува.

На изборите Раймон Бар не постига успех. В края на април 1988 г. по време на първия тур той събира едва 16,5 % от гласовете на избирателите, отстъпвайки на своите основни съперници Митеран и Ширак. Макар че не достига до втория тур, не би могло да се каже, че Раймон Бар попада в лагера на победените. Той бързо изживява поражението и отново се включва в политическия живот на страната.

През 1988—1993 г. Бар отново е в редовете на опозицията и активно критикува икономическата политика на социалистическите правителства. Сега, в периода на второто “съвместно съществуване”, той е вече солидна политическа фигура. С неговото мнение се съобразяват, охотно го канят за интервюта или обзори по най-важните проблеми на френската и световната политика големите политически вестници и списания на страната като “Льо Монд”, “Фигаро”, “Поан”, “Експрес”. Седемдесетгодишният Раймон Бар не унива. И когато го попитат не възнамерява ли да се кандидатира за висш държавен пост, той неизменно отговаря: “Никога нищо не бива да се изключва”.

Марина Арзаканян